

i právně-historické topografické a genealogické látky, jejíž upotřebení je velmi usnadněno pečlivým rejstříkem na konci připojeným.

Přehlédneme-li celkem látku vytištěnou, musíme říci, že k dějinám soudu samého mnoho nového nepřinesla, nýbrž že jen nepatrně doplnila obraz, jak nám ho již svého času vylíčil Čelakovský sám. Z doby Ludvíkovy komorní soud trval v podstatě v týchž formách, tradicích i kompetencích, kterých nabyl za jeho slabého otce. Z dosavadního je však také patrné, že látka zachovaná je velmi kusá, a nikterak sama o sobě nestačí k úplnému objasnění vývoje našeho soudu, jaký ani v uvedené práci Čelakovského (Právník XXXIV) podán nebyl. Některé nově nalezené dodatky materiálu z doby jagellonské slibuje Friedrich uveřejnití časem.

Kapras.

Houdek V., Moravské vývody erbovní. V Brně 1917. Stran 72. Tři obrazové přílohy.

Práce Houdkova, vydaná již po smrti autorově, tvoří doplněk Sedláčkovy studie „Pýcha urozenosti a vývody u starých Čechův a Moravanův“ (srov. Sborník v. pr. a st. XVI. 58—9). Autor její jest znám řadou pěkných drobnějších studií genealogických z Moravy, a této své zálibě zůstal věrným i v této práci. Sebral, roztřídil a posoudil zachované genealogické vývody moravské celkem 82 na počet. Ukazuje, že na Moravě není té rozmanitosti ve vývodech erbovních jako v Čechách. Největší část všech vývodů jest dvou a čtyř erbovních, poměrně málo je pěti, šesti a osm'erbovních. Materiál je s neobyčejnou péčí snesen, tak že pochybuji, že co zůstalo nepovšimnuto, dobře posouzen a přesně roztříden.

Kapras.

Klecanda Vladimír, Obnovení desk zemských po požáru r. 1541. Příspěvky k studiu desk zemských. Sv. I. Otisk ze zpráv zem. arch. král. čes. V. 1918. Stran 86.

Nemáme vlastně dosud skutečných dějin desk zemských, největšího našeho pramene starého práva i staré historie. Emler vydávaje své pozůstatky slíbil je připojit ke konci své práce. Práci neukončil, a tak nedošlo ani k ohlášenému pojednání. Z Emlera není ani dosti jasný způsob obnovování shořelých desk. K těmto otázkám, k nimž Emler již nepřišel anebo ani přijíti nehodlal, obrací svou pozornost nyní Klecanda a to především k otázce obnovy desk po požáru. V krásně nahozené studii zpracoval tu velmi pečlivě rozsáhlý materiál sebraný ponějvíce z desk samých a doplněný i prameny jinými. Sleduje, jak desky shořely, jak stavové namáhali se o jich obnovu, jaké zásady si sestavili pro tuto obnovu, dále jak skutečně v různých formách a na základě různých dokladů obnova ta se dala. V druhé části spisu podává pak Klecanda přehled obnov dle obsahu vystihuje zvláštnosti jednotlivých druhů. Studie sama má patrně být, začátkem celé řady podobných prací autorových o různých otázkách diske se týkajících, na které po této první ukázce možno se těšiti. Jedinou věc bych vytkl. Autoru chybí přesný právnícký názor a jasná terminologie právnícká, především soukromoprávní. Na některých místech je patrné,

jak s ní těžce zápasí, jinde nevyjadřuje se přesně, na př. vklady zápisné nelze dobře označiti za dlužné, nýbrž zástavní (str. 21), nebo pod titulem obnova vkladů hypotekárních (str. 24) není nic jiného nežli obnova vlastnických zápisů a j. V té věci autor snadno zjedná si pro příští studie své nápravu.

Kapras.

Vacek, *Frant. Emphyteuse v Čechách v XIII. a XIV. soletí.* (Agrár. Arch., roč. VI., seš. 2., I. 67—78). Toto právní zřízení, přenášené svého času z ciziny do Čech, nabývalo u nás *rozličných* názvů, totiž, nejen emphyteuse (ius emphyteuticum), ale i purkrecht (ius civile), německé právo (ius teutonicum), zákup (Kaufrecht), podací právo, ius hereditarium (Erbrecht), Waldrecht — pokaždé dle toho, která kdy jeho stránka měla býti obzvláště *zdůrazněna*. Auktor článku vykládá (též etymologicky), co kdy kterým tím názvem bylo u nás míněno, a opravuje tu a tam starší výklad Palackého, Hermen. Jirečka, Jarom. Čelakovského, Jaromíra Hanela nebo i Jul. Lipperta.

1. Slovo *emphyteuse* (pochází z řec. ἐμϕυτεύειν = vsazovati, zasazovati) vyskytuje se nejprve v právních spisech římských V. století a znamená ve východní říši římské, že někdo vydává a druhý pod plat ujímá pozemek (zprva *nevzdělaný*, zpustošený neb i ladem ležící, později však také již i *vzdělaný*), kterýmžto aktem tento druhý nabývá věcného práva, statku toho plně užívati. Záhy však i právní smlouva o tom označována týmž jménem, a za sporu juristů císař Zeno (vl. 474—491) rozhodl, že takou smlouvu pro její různou podstatu třeba rozlišovati jak od pachtu tak od trhu.¹⁾

V západní části říše římské vyskytuje se *obdoba emphyteuse* v tom, že dílce státních pozemků propůjčovány v užívání nejprve patriciům, potom i plebejům a požadován na držitelích roční z nich poplatek (vectigal); nebyl-li placen, stát měl právo pozemky zase ujmouti, ač toho vždy nečinil. Později městské obce v Itálii slibovaly tomu, kdo zaváže se jim poplatkem za pozemek propůjčený (ager vectigalis), že zůstává jej též jeho dědicům a nástupcům, pokud odváděti z něho budou roční plat po stanoveném způsobu. Držiteli dostalo se tím věcného práva k pozemkům (ovšem jen ius in re aliena) a směl přenést je na své dědice aneb je zciziti, pokud nevypršela ještě smluvená lhůta držení. A zřízení tohoto rázu bylo nejspíše *základem nebo vzorem potomní emphyteuse*; přešlo nejprve k Langobardům, když stali se pány hořejší Italie a Tuscie, a od nich trochu pozměněné do jižních krajů německých, zejména do Tyrolska.

¹⁾ Vacek na rozdíl od jiných spisovatelů, kteří bez rozlišování věci píší jednoduše „emphyteutické právo, emphyteutická smlouva a emphyteutické pozemky nebo statky“, různá říká „*emphyteusní* právo, *emphyteusní* smlouva“, (protože je to právo, které týká se emphyteuse, a smlouva o emphyteusi) a naproti tomu „*emphyteutní* pozemky nebo statky“ (protože jde o věci náležející emphyteutům).